

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทยมีความเป็นมาที่ยาวนาน โดยยุคเริ่มแรกเป็นการผลิตผ้าเพื่อใช้ในกิจการทหาร ต่อมาภายหลังจากปี 2493 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับรัฐบาลสมัยนั้นได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรมและพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่ออุตสาหกรรมขึ้น ทำให้เอกชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเพื่อเน้นการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า โดยมีอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นตัวนำในการปฏิบัติตามแนวนโยบายดังกล่าว ก็มีส่วนสนับสนุนให้อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องตลอดมา แม้ว่าจะประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ บ้างก็ตาม

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยทั้งในด้านการจ้างงาน ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในภาคอุตสาหกรรมการผลิต และรายได้จากการส่งออก โดยอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มประเภทที่มีบทบาทสูงได้แก่อุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอ อุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าที่ทำจากผ้ายัด และอุตสาหกรรมการผลิตผ้าฝ้าย โดยอุตสาหกรรมทั้ง 3 ประเภทนี้มีสัดส่วนในการสร้างรายได้จากการส่งออกสูงมาก

สำหรับตลาดสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับอุตสาหกรรมสำคัญทั้ง 3 ประเภทนี้คือ ตลาดสหรัฐอเมริกา และตลาดสหภาพยุโรป เนื่องจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทิศทางการค้าในประชาคมโลกตลอดเวลา และการแข่งขันทางการค้ามีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงต้องการศึกษาว่าอุตสาหกรรมทั้ง 3 อุตสาหกรรมนี้ซึ่งถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญของประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการแข่งขันไปในทางที่ดีขึ้นหรือด้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง

จากการศึกษาสถานภาพในการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยในตลาดสหรัฐฯ พบว่าโดยรวมแล้วทั้งสินค้าในหมวดเสื้อผ้านสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอ และที่ทำจากผ้ายัด รวมทั้งสินค้าหมวดผ้าผืนนั้น ประเทศไทยต่างก็มีแนวโน้มที่จะมีสถานภาพในการแข่งขันลดลง ทั้งนี้เนื่องจากการแข่งขันจากประเทศที่มีระดับการพัฒนาดำเนินมาขึ้น เช่น ศรีลังกา อินโดนีเซีย บังคลาเทศ และเม็กซิโก

โดยในกรณีตลาดสหรัฐฯนั้น ประเทศคู่แข่งที่น่ากลัวมากประเทศหนึ่งสำหรับประเทศไทย รวมทั้งประเทศอื่นๆ คือ เม็กซิโก เนื่องจากเม็กซิโกเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาดำเนินมาซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีค่าจ้างแรงงานต่ำจึงทำให้ต้นทุนสินค้าต่ำ ดังนั้นราคาสินค้าจึงมีราคาต่ำ และสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเม็กซิโกยังมีความได้เปรียบประเทศคู่แข่งเป็นอย่างมาก ซึ่งมีผลทำให้ต้นทุนค่าขนส่งสินค้าของเม็กซิโกต่ำกว่าประเทศอื่นๆ จึงทำให้สินค้าจากเม็กซิโกเมื่อรวมค่าขนส่งแล้วมีแนวโน้มที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง นอกจากนั้นสิ่งที่น่าเป็นห่วงได้เปรียบมากที่สุดของกรค้าสินค้าจากเม็กซิโกในตลาดสหรัฐฯคือ เม็กซิโกเป็นประเทศสมาชิกข้อตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) จึงทำให้สินค้าจากเม็กซิโกได้รับการยกเว้นการจัดเก็บภาษีศุลกากร และไม่ต้องประสบกับปัญหาการกีดกันทางการค้าด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรด้วย

ในการศึกษาสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในตลาดสหภาพยุโรป พบว่าสินค้าโดยส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีสินค้าบางรายการที่มีการค้าภายในกลุ่มเพิ่มขึ้นน้อยกว่าการค้ากับประเทศนอกกลุ่ม การที่มีการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกเพิ่มมากขึ้นส่งผลกระทบต่อประเทศนอกกลุ่มที่ชัดเจนมากที่สุดคือส่วนแบ่งตลาดจากประเทศนอกกลุ่มที่มีการพัฒนาสูงลดลง

นอกจากนี้การที่มีมูลค่าการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกเพิ่มมากขึ้นโดยที่ส่วนแบ่งตลาดของประเทศในกลุ่มสมาชิกที่มีการพัฒนาสูงมีแนวโน้มที่ลดลงยังสามารถแสดงให้เห็นได้อีกมีการค้าภายในกลุ่มกับประเทศสมาชิกที่มีการพัฒนาดำเนินมาขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประเทศนอกกลุ่มสมาชิกที่มีการพัฒนาดำเนินมาได้รับผลกระทบไปด้วย ซึ่งจากการที่มีการค้าสินค้าที่มาจากประเทศที่มีการพัฒนาดำเนินมาภายในกลุ่มประเทศสมาชิกเพิ่มมากขึ้นนั้นจะทำให้การนำเข้าสินค้าที่มีคุณภาพในระดับเดียวกันจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกก็ต่อเมื่อราคาสินค้าจากประเทศนั้นต่ำกว่าการค้ากับประเทศสมาชิกด้วยกัน หรือก็จะนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกก็ต่อเมื่อสินค้าจากประเทศ

นอกกลุ่มมีคุณภาพที่สูงกว่าสินค้าที่ผลิตได้โดยประเทศในกลุ่มสมาชิกที่มีการพัฒนาต่ำ และมีราคาใกล้เคียงกันหรือต่ำกว่า

ในกรณีของประเทศไทย พบว่าสถานการณ์ในการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในตลาดสหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่ลดลงนั้นเป็นเพราะเหตุผล 2 ประการคือ การที่มีการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเพิ่มมากขึ้นส่วนหนึ่งนั้นทำให้มีการค้าสินค้าที่มาจากประเทศนอกกลุ่มที่มีการพัฒนาต่ำลดลง และสาเหตุอีกประการหนึ่งเป็นเพราะสินค้าจากประเทศนอกกลุ่มที่มีการพัฒนาต่ำหลายประเทศมีราคาต่ำกว่าสินค้าจากประเทศไทย ซึ่งด้วยเหตุผลสองประการนี้จึงทำให้สถานการณ์ในการแข่งขันของไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำมาจากผ้าทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำมาจากผ้ายัด และผ้าฝืน ของประเทศไทยที่ประสบอยู่ในตลาดสหรัฐฯ และตลาดสหภาพยุโรป ส่วนหนึ่งนั้นถูกกดดันจากการแข่งขันประเทศคู่แข่งที่มีการพัฒนาต่ำ ซึ่งแนวโน้มที่สินค้าจากประเทศเหล่านี้จะมีราคาต่ำกว่าเนื่องจากมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ก็ยังมีการแข่งขันจากประเทศในกลุ่มสมาชิก โดยในกรณีของตลาดสหรัฐฯมีประเทศเม็กซิโกซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มสมาชิกเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ(NAFTA) และในกรณีของตลาดสหภาพยุโรปนั้น ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการที่มีการค้าภายในกลุ่มมากขึ้น ซึ่งหมายความว่าปริมาณการค้าของประเทศที่มีการพัฒนาต่ำในกลุ่มสหภาพยุโรป อย่างเช่น สเปน หรือ โปรตุเกสก็มีมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐบาลและเอกชนควรจะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยสามารถแข่งขันและเติบโตต่อไป ดังนี้

6.2.1 ด้านการผลิต

ก) ควรให้มีการปรับลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตให้มีความเหมาะสมและสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ นอกจากนี้รัฐบาลควรมีการปรับปรุงระบบและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางด้านศุลกากรในการนำเข้าวัตถุดิบ การส่งออกผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป และการชดเชย

ภาษีให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งมีการปรับปรุงขั้นตอนวิธีการทางด้านการขนถ่ายสินค้าของ การทำเรือให้รวดเร็วขึ้นด้วยเช่นกัน

ข) ควรกระจายการผลิตไปยังภูมิภาคที่มีแรงงานมาก และมีค่าแรงต่ำหรือมีการส่งเสริมการลงทุนไปยังต่างประเทศที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศไทย เพื่อลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งมีการฝึกอบรมแรงงานเพื่อผลิตแรงงานที่มีฝีมือออกสู่ตลาดได้เพียงพอกับความต้องการ

ค) ควรมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ให้ดีขึ้นและเหมาะสมกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องของไฟฟ้าตก ไฟฟ้าดับ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การผลิต โดยอาจเพิ่มกำลังการผลิตไฟฟ้าและจำนวนสถานีย่อยให้มากขึ้น หรือสนับสนุนให้โรงงานแต่ละแห่งมีการผลิตไฟฟ้าใช้เองภายในโรงงาน

6.2.2 ด้านการตลาด

ก) พัฒนารูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดยยกระดับคุณภาพสิ่งทอไปสู่ระดับ กลางขึ้นไป โดยเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงเพื่อส่งออกไปตลาดระดับบน และเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับผู้ผลิตสินค้าระดับปานกลางและระดับสูง อาทิ ฮองกง สาธารณรัฐเกาหลี และไต้หวัน ทั้งนี้ควรจะหลีกเลี่ยงการแข่งขันในตลาดสินค้าคุณภาพต่ำจากกลุ่มประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานถูกกว่า เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม ศรีลังกา บังคลาเทศ และอินโดนีเซีย นอกจากนี้ผู้ผลิตควรจะเร่งพัฒนาสินค้าของตนให้ตรงกับความต้องการของแต่ละตลาด และส่งเสริมให้ผู้ผลิตส่งออกสร้างตราเครื่องหมายของตัวเองให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคในต่างประเทศด้วย

ซึ่งในการพัฒนารูปแบบให้ดีขึ้นนั้น ถ้าหากยังคงรักษาระดับราคาสินค้าไว้ไม่ให้สูงมากเกินไป จะสามารถทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าของประเทศไทยดีขึ้น เพราะว่าการพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพสูงขึ้นแต่ถ้าหากทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นมากก็ไม่อาจทำให้สินค้าของประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันที่ดีขึ้น เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องแข่งขันกับสินค้าจากประเทศในกลุ่มสมาชิกของแต่ละตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดสหภาพยุโรป ดังนั้นการที่สินค้าจากประเทศไทยมีคุณภาพสูงขึ้น แต่ยังคงมีราคาต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบก็จะสามารถจูงใจให้มีการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยมากขึ้น

ข) หาลู่ทางขยายตลาดส่งออกไปยังต่างประเทศให้ได้มากขึ้น โดยอาจจะมีการจัดแสดงสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ลูกค้าได้รู้จักผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากประเทศไทย การจัดคณะผู้แทนการค้าไปศึกษาและขยายลู่ทางการตลาดให้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งการติดต่อค้าขายสินค้ากับลูกค้าโดยตรง เพื่อลดต้นทุนทางการตลาดและสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ ได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการตลาดใหม่ ๆ เช่น อาฟริกา ประเทศทางยุโรปตะวันออก ซึ่งไม่ค่อยมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศไทยมากนัก เพื่อเป็นการเปิดตลาดใหม่ให้กับสินค้าไทยในอนาคต

ค) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสิ่งทอควรให้ความสำคัญกับประเด็นอื่นๆทางด้านสังคม เช่น การรักษาสิ่งแวดล้อมในด้านการผลิต และการใช้แรงงานเด็กและสตรีในการผลิตให้มากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรจากประเทศทางยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรในลักษณะของการกำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ที่จะนำเข้าไปจำหน่ายในประเทศ ดังนั้นหากประเทศไทยมีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและอาศัยมาตรฐานดังกล่าวเป็นตัวควบคุมก็จะสามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายยังประเทศดังกล่าวได้โดยไม่ถูกกีดกันทางการค้า

6.2.3 ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี

ก) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย และพัฒนา เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ วัตถุประสงค์ในการผลิตใหม่ ๆ ที่อาจลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตหรือเพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์ รวมทั้งควรมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเพื่อให้มีบุคลากรพอเพียงและตรงตามความต้องการของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ข) จัดให้สถาบันสิ่งทอขึ้นเพื่อกำหนดบทบาท ตลอดจนนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ชัดเจน โดยสถาบันนี้จะทำหน้าที่เป็นผู้สำรวจ รวบรวม และติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งทอ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและวิจัยเกี่ยวกับสิ่งทอ รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งทอระหว่างภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ค) ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ โดยการลดการนำเข้าเครื่องจักรใหม่ที่มีทันสมัย หรือให้กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนขยายกิจการหรือซื้อเครื่องจักรโดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้ยาว ทั้งนี้เพื่อให้อุตสาหกรรมสิ่งทอมีการผลิตขนาดใหญ่ อันจะก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม การที่อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน และอยู่รอดได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนอย่างจริงจังประกอบกันเป็นหลัก รวมทั้งต้องแก้ไขปัญหาค่าเงินบาทและอุปสรรคให้ถูกลง และเลือกแข่งขันให้ถูกกลุ่ม อุตสาหกรรมสิ่งทอของประเทศไทยจึงจะสามารถดำรงอยู่ได้ต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

ในการศึกษาค้างนี้ยังมีจุดบกพร่อง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นประเด็นเพื่อศึกษาต่อไปได้ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาค้างนี้จำกัดการศึกษาในสินค้าเพียง 3 ประเภท คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอ, เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้ายัด และผ้าฝืน ถึงแม้ว่าสินค้าทั้ง 3 ประเภทนี้จะเป็นสินค้าที่มีบทบาทมากในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอ แต่ก็ยังไม่ได้ครอบคลุมสินค้านิยามการอื่น ซึ่งถ้าหากสามารถศึกษาสินค้าทุกรายการในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มก็จะช่วยให้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มได้มากขึ้น
2. ในการศึกษาค้างนี้ให้ความสนใจการเปลี่ยนแปลงในส่วนแบ่งตลาด และอัตราการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าสินค้าของประเทศไทย เปรียบเทียบกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด และประเทศคู่แข่ง แต่ยังไม่ได้เจาะลงไปถึงประเด็นที่มีผลต่อการส่งออกของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็น การให้สิทธิพิเศษทางการค้าต่างๆ รวมทั้งการกำหนดโควตาของแต่ละตลาดที่มีต่อประเทศคู่ค้า ซึ่งถ้ามีการพิจารณาในประเด็นเหล่านี้ น่าจะให้ข้อสรุปถึงปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งได้ชัดเจนมากขึ้น

3. ในการศึกษาคั้งนี้ทำการศึกษาความสามารถในการแข่งขันในการส่งออก
รายประเทศ แต่ประเด็นที่น่าสนใจในที่จะทำการศึกษาต่อไปในอนาคตคือ กรณีการลงทุน
ในลักษณะของบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporation) เนื่องจากประเด็น
เรื่องชื่อของผลิตภัณฑ์(Brand Name) เป็นประเด็นที่มีความสำคัญในการค้า ดังนั้น
จึงอาจมีความเป็นไปได้ว่าเมื่อทำการศึกษาถึงชื่อผลิตภัณฑ์แล้วอาจจะให้ผลใน
ลักษณะที่แตกต่างออกไป